

Ταξιδιωτικές τάσεις και προοπτικές στην Ευρώπη (Q1 2023). Διαδικτυακό σεμινάριο

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

Υπουργείο Τουρισμού

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΡΕΥΝΑΣ | ΤΜΗΜΑ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ

Ταξιδιωτικές τάσεις και προοπτικές στην Ευρώπη (Q1 2023)

Πότε

20 Απριλίου 2023

Φορέας υλοποίησης

European Travel Commission (ETC) και Tourism Economics (an Oxford Economics Company)

Πού;

Διαδικτυακά

Σκοπός εκδήλωσης

Παρουσίαση των βασικών ταξιδιωτικών τάσεων και προοπτικών στις ευρωπαϊκές και βασικές διεθνείς αγορές για το 2022 και το πρώτο τρίμηνο του 2023.

Βασικές ενότητες

Βασικοί ταξιδιωτικοί δείκτες -Γενικά μακροοικονομικά στοιχεία – Επίδραση του πολέμου στην Ουκρανία - Ερωτήματα από το κοινό

Ποιοι συμμετείχαν

Εκπρόσωποι από European Travel Commission (ETC) και Tourism Economics (an Oxford Economics Company)

Γενικότερο πλαίσιο

Παρακολούθηση των βραχυπρόθεσμων προοπτικών ανάκαμψης βασικών τουριστικών μεγεθών και της οικονομίας γενικότερα στην Ευρώπη και στον υπόλοιπο κόσμο

Βασικά συμπεράσματα

Αναμένεται βελτίωση των ταξιδιωτικών μεγεθών, αν και η αβεβαιότητα παραμένει λόγω των πρόσφατων οικονομικών εξελίξεων (πληθωρισμός, καταρρεύσεις τραπεζών).

Link: <https://etc-corporate.org/event/etc-webinar-european-tourism-trends-and-prospects-q1-2023/>

Εισαγωγή

Η συνέχιση του πολέμου στην Ουκρανία, χωρίς να διαφαίνεται λύση στο βραχυπρόθεσμο ορίζοντα, και οι επιπτώσεις του σε μακροοικονομικό επίπεδο αποτελούν τους βασικούς παράγοντες που αναμένεται να επηρεάσουν τα ταξίδια και ειδικότερα τον τομέα του τουρισμού στους ευρωπαϊκούς προορισμούς. Στο παρόν διαδικτυακό σεμινάριο εξετάστηκαν τα ακόλουθα ζητήματα¹:

- Εξέλιξη βασικών δεικτών για τα ταξίδια και τον τουρισμό στην Ευρώπη και διεθνώς
- Το ευρύτερο μακροοικονομικό περιβάλλον στην Ευρώπη και διεθνώς
- Οι επιπτώσεις στον ευρωπαϊκό τουρισμό του πολέμου στην Ουκρανία

Στο διαδικτυακό σεμινάριο συμμετείχαν οι:

- Jennifer Eden, επικεφαλής της Διεύθυνσης Έρευνας του ETC
- David Goodger, επικεφαλής της Tourism Economics (an Oxford Economics Company) για Ευρώπη
- Chloe Parkins, οικονομολόγος, ανώτερο στέλεχος της Tourism Economics (an Oxford Economics Company), εξειδικευμένη σε προβλέψεις αναφορικά με τον τουρισμό στην Ευρώπη

1. Βασικοί δείκτες για τα ταξίδια

Το διαδικτυακό σεμινάριο ξεκίνησε με παρουσίαση από τον David Goodger βασικών ταξιδιωτικών μεγεθών. Πιο συγκεκριμένα σε γενικό επίπεδο παρατηρούνται τα εξής:

- Κατά το 2021 κυριάρχησε ο εγχώριος τουρισμός, ενώ από τις αρχές του 2022 με βάση τα επίσημα στοιχεία του ΠΟΤ καταγράφεται **αύξηση του αριθμού των διεθνών αφίξεων σε όλες τις γεωγραφικές ζώνες** (Μέση Ανατολή, Ευρώπη, Λατινική Αμερική, Αφρική, Βόρειος Αμερική, Ασία και Ειρηνικός) σε σχέση με τα προηγούμενα δύο έτη (2020 και 2021).
- Τις **καλύτερες επιδόσεις κατέγραψε η Μέση Ανατολή** στην οποία ο αριθμός των διεθνών αφίξεων για το 2022 πλησίασε τα μεγέθη του 2019.
- Αντίθετα στην **Ευρώπη και στη Βόρεια Αμερική συνεχίζεται να υπολείπεται κατά 15% και 24%**, αντίστοιχα, των διεθνών αφίξεων του 2019. Η μετριοπαθής ανάκαμψη στις εν λόγω γεωγραφικές ζώνες πιθανώς οφείλεται στις ανησυχίες για την οικονομική ανάπτυξη (λόγω του πληθωρισμού) αλλά και σε παράγοντες που σχετίζονται αποκλειστικά με τον τουρισμό.

Όσον αφορά συγκεκριμένους δείκτες παρατηρούνται τα ακόλουθα:

- Σε επίπεδο **όγκου διεθνών αεροπορικών επιβατών** στην Ευρώπη διαπιστώνεται, σύμφωνα με στοιχεία της IATA, βελτίωση κατά 39% το 2022 σε σχέση με το 2021. Επισημαίνεται πως το δεύτερο εξάμηνο του 2022 η ανοδική πορεία ανεκόπη, όχι λόγω του περιορισμού της ζήτησης αλλά λόγω της έλλειψης εργαζομένων η οποία επηρέασε τη διαθεσιμότητα πτήσεων.
- Όσον αφορά στον **συνολικό αριθμό των εισερχόμενων και εξερχόμενων πτήσεων στα ευρωπαϊκά αεροδρόμια (airport traffic)** αυτός παρουσιάζει

¹ Επισημαίνουμε πως το σύνολο της παρουσίασης από τους δύο συμμετέχοντες επισυνάπτεται και σε αυτή περιλαμβάνονται αναλυτικά διαγράμματα για όλα τα μεγέθη στα οποία γίνεται αναφορά.

σημαντικές διακυμάνσεις με ανοδική τάση κατά τη διάρκεια του 2021 και του 2022. Ο αριθμός των πτήσεων για τον Ιανουάριο του 2023 υπολείπεται κατά 14,4% από τον αντίστοιχο του Ιανουαρίου 2019. Ωστόσο, διαπιστώνονται σημαντικές διαφοροποιήσεις ανά χώρα, με ορισμένες να πλησιάζουν τα επίπεδα του 2019 και άλλες να συνεχίζουν να υπολείπονται αυτών.

- Όσον αφορά στον **αριθμό των αφίξεων και των διανυκτερεύσεων** (σύγκριση 2019-2022) διαπιστώνονται σημαντικές διαφοροποιήσεις ανά χώρα², με έξι από τις συνολικά 33 χώρες που εξετάστηκαν, κυρίως στη Νότιο Ευρώπη, να καταγράφουν άνοδο σε σχέση με το 2019, ενώ αρκετές ευρωπαϊκές χώρες μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα, δεν έχουν κατορθώσει να φτάσουν τα επίπεδα του 2019. Ειδική αναφορά πρέπει να κάνουμε στην περίπτωση της Σερβίας που παρουσιάζει σημαντική βελτίωση σε σχέση με το 2019 η οποία σε μεγάλο βαθμό οφείλεται στις ροές από Ρωσία, ενώ στην περίπτωση του Μαυροβουνίου τα θετικά αποτελέσματα οφείλονται στην προσπάθεια προσέλκυσης επισκεπτών από νέες αγορές.
- Όσον αφορά στη σύγκριση των αποτελεσμάτων για την περίοδο Ιανουαρίου-Μαρτίου 2022 και 2023 σε **τρία βασικά μεγέθη που αφορούν τα ξενοδοχειακά καταλύματα** (πληρότητα, μέση ημερήσια τιμή δωματίου, έσοδα ανά διαθέσιμο δωμάτιο³) το πρόσημο είναι θετικό για το σύνολο της Ευρώπης. Ειδικά στην περίπτωση της Νοτίου Ευρώπης αρκετά υψηλή είναι η βελτίωση των εσόδων ανά διαθέσιμο δωμάτιο (RevPAR). Η μοναδική χώρα που δεν κατέγραψε βελτίωση ήταν η Τουρκία, στην οποία η πληρότητα τους πρώτους μήνες του 2023 κινήθηκε σε επίπεδα χαμηλότερα του 2022.
- Τα **διεθνή ταξίδια προς την Ευρώπη (European International Travel)** αναμένεται να ανακάμψουν το 2023 και το 2024, αν και παραμένουν ανησυχίες λόγω του φόβου για οικονομική κρίση. Το 2023 αναμένεται να είναι το έτος κατά το οποίο θα επιτευχθούν τα επίπεδα του 2019.

2. Γενικά μακροοικονομικά στοιχεία

Εν συνεχεία το λόγο έλαβε η Chloe Parkins η οποία παρουσίασε τα γενικά μακροοικονομικά στοιχεία. Σύμφωνα με αρκετούς **επιμέρους δείκτες (Composite PMI, EC ESI, ZEW Europeans Expectations, Sentix)**⁴ η οικονομία της ευρωζώνης βρίσκεται σε καλύτερη θέση από τους προηγούμενους μήνες αλλά η αβεβαιότητα παραμένει. Όσον αφορά στις πληθωριστικές πιέσεις σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο διαπιστώνονται τα ακόλουθα:

- Ο **πληθωρισμός στην ευρωζώνη** δείχνει να έχει κορυφωθεί και έχει αρχίσει να σημειώνει κάμψη κατά τους πρώτους μήνες του 2023 κυρίως λόγω της αποκλιμάκωσης των τιμών της ενέργειας. Αναμένεται να παραμείνει σε υψηλά επίπεδα στα τρόφιμα και στις υπηρεσίες λόγω της αύξησης των μισθών. Τα ερχόμενα τρίμηνα αναμένεται περαιτέρω σταδιακή μείωση του πληθωρισμού και ο μέσος πληθωρισμός για το 2023 εκτιμάται πως θα ανέλθει στο 5,2%, αρκετά υψηλότερα από το στόχο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ).

² Οι χώρες που περιλαμβάνονται στην έρευνα είναι οι ακόλουθες: Σερβία, Μαυροβούνιο, Βουλγαρία, Τουρκία, Μάλτα, Πορτογαλία, Κροατία, Πολωνία, Δανία, Ολλανδία, Σλοβενία, Ρουμανία, Νορβηγία, Ισπανία, Ισλανδία, Σουηδία, Ελβετία, Μονακό, Σλοβακία, Ουγγαρία, Ελλάδα, Λουξεμβούργο, Εσθονία, Φινλανδία, Λιθουανία και Λετονία.

³ Occupancy (Occ), Average Daily Rate (ADR), RevPAR (Revenue per Available Room).

⁴ Πιο συγκεκριμένα πρόκειται για τους δείκτες Composite PMI (Σύνθετος Δείκτης Μεταποίησης), EC ESI (Δείκτης Επιχειρηματικού Κλίματος για τις ΜμΕ), ZEW European Expectation (μετρά το οικονομικό κλίμα) και ο δείκτης Sentix (μετρά τις προθέσεις των επενδυτών).

- Ο **δομικός πληθωρισμός**, τόσο στην ευρωζώνη όσο και στις ΗΠΑ, φαίνεται πως δύσκολα θα αποκλιμακωθεί. Θα αποτελέσει σημαντικό παράγοντα πολιτικής, δεδομένου ότι αναμένεται να ασκηθεί περιοριστική νομισματική πολιτική για την αντιμετώπισή του.
- Οι **μεγαλύτερες πληθωριστικές πιέσεις** (φαινόμενα υπερπληθωρισμού) καταγράφονται κατά κύριο λόγο στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης (κυρίως στην Ουγγαρία) και στην Τουρκία, όπου για το πρώτο τρίμηνο του 2023 ο πληθωρισμός ανήλθε σε 54,3%.
- Όσον αφορά στις **χώρες εκτός ευρωπαϊκής ηπείρου**, τα μεγαλύτερα ποσοστά πληθωρισμού καταγράφονται στις ΗΠΑ, τον Καναδά και τη Βραζιλία (5% και τις τρεις προαναφερθείσες χώρες) παρά την πρόσφατη μείωση των τιμών ενέργειας. Η περιοχή της Ασίας και του Ειρηνικού, αντίθετα, καταγράφει καλύτερα αποτελέσματα, με τον πληθωρισμό στην Κίνα και στην Ιαπωνία να ανέρχεται σε μόλις 2% και 1% αντίστοιχα. Μοναδική εξαίρεση αποτελεί η Ινδία στην οποία ο πληθωρισμός ανέρχεται σε περίπου 5%.
- Οι **προσδοκίες των καταναλωτών για την πορεία του πληθωρισμού** τα επόμενα τρία χρόνια βελτιώθηκαν, αλλά παραμένουν πάνω από το στόχο του 2% που έχει θέσει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Η **οικονομική δραστηριότητα** (καθαρές εξαγωγές, αποθεματοποίηση, δημόσιες δαπάνες, επενδύσεις, κατανάλωση, ΑΕΠ) στην **Ευρώπη** κατά το πρώτο τρίμηνο ήταν **ικανοποιητική** και η ανοδική τάση αναμένεται να διατηρηθεί και τα επρχόμενα τρίμηνα. Ως αποτέλεσμα, οι προβλέψεις για ανάπτυξη στην Ευρωζώνη έχουν επικαιροποιηθεί προς τα πάνω. Εντούτοις, το 2024 αναμένεται η επίδραση των αυστηρότερων όρων χρηματοδότησης και των υψηλών επιτοκίων να επιβραδύνει τη θετική πορεία, ενώ οι **πρόσφατες πτωχεύσεις αμερικανικών τραπεζών** έχουν προκαλέσει αβεβαιότητα σε παγκόσμιο επίπεδο. Μολονότι πρόκειται για περιφερειακές τράπεζες, ο μεγάλος όγκος του ενεργητικού τους είναι συγκρίσιμος με εκείνο των τραπεζών που κατέρρευσαν το 2009. Ωστόσο, μέχρι στιγμής επικρατεί συγκροτημένη αισιοδοξία ενώ επισημαίνεται πως μετά την κρίση του 2009 έχουν υιοθετηθεί σημαντικές δικλίδες ασφαλείας με στόχο την προστασία του αμερικανικού και του διεθνούς τραπεζικού συστήματος.

3. Επίδραση του πολέμου στην Ουκρανία στην ανάκαμψη των ταξιδιών

Η **ανάκαμψη στην Ανατολική Ευρώπη επηρεάστηκε σημαντικά από τον πόλεμο στην Ουκρανία** με τις αφίξεις από τη Ρωσία να καταγράφουν συνολικά σημαντική πτώση. Η Ρωσία αποτελεί βασική χώρα προέλευσης επισκεπτών (source market) για αρκετές χώρες της ευρωπαϊκής ηπείρου (Τουρκία, Κύπρος, Μαυροβούνιο, Γεωργία, Κιργιστάν, Καζακστάν, Λεττονία, Φινλανδία, Εσθονία). Η μεγαλύτερη μείωση στο μερίδιο των ρώσων τουριστών στις συνολικές αφίξεις καταγράφεται στην **Κύπρο** λόγω της απαγόρευσης των πτήσεων που επιβλήθηκε από την ΕΕ. Τον Μάρτιο του 2022 ο αριθμός των αφίξεων στην Κύπρο ουσιαστικά μηδενίστηκε.

Στην περίπτωση της **Τουρκίας**, η οποία δεν έχει επιβάλει κυρώσεις στη Ρωσία και αποτελούσε δημοφιλή προορισμό των Ρώσων πριν το ξέσπασμα του πολέμου, το μερίδιο των ρώσων τουριστών παρουσιάζει αύξηση μετά τον Μάρτιο του 2022. Επισημαίνεται πως η αδύναμη τουρκική λίρα έχει οδηγήσει κατά τα τελευταία χρόνια σε αύξηση του αριθμού των επισκεπτών από πολυάριθμες χώρες. Η **Γεωργία** είναι η μοναδική χώρα που καταγράφει σημαντική άνοδο στον αριθμό των ρώσων επισκεπτών και η οποία πριν την ουκρανική κρίση

δεν αποτελούσε προορισμό για τους Ρώσους ταξιδιώτες, λόγω του ότι επιτρέπει την είσοδο τους στη χώρα.

Συνολικά, διαπιστώνεται πως η μείωση του αριθμού των αφίξεων των ρώσων τουριστών σε αγορές όπως η Κύπρος, το Κιργιστάν, η Εσθονία, η Λιθουανία, η Φινλανδία δεν έχει εκτροχιάσει τη συνολική ανάκαμψη (με όρους αφίξεων), η οποία συμβαδίζει με τον ρυθμό ανάκαμψης για την Ευρώπη συνολικά. Εκτιμάται πως μέχρι το 2025 οι εν λόγω αγορές θα πλησιάσουν τα προ-πανδημίας επίπεδα. Ειδικά στην **περίπτωση της Κύπρου** η ανάκαμψη με όρους αφίξεων οφείλεται στις σημαντικές προσπάθειες που κατέβαλαν οι αρμόδιες τουριστικές αρχές για την προσέλκυση επισκεπτών από νέες αγορές καθώς και τη σημαντική αύξηση των απευθείας πτήσεων από ευρωπαϊκές χώρες.

Οι **προορισμοί εκτός Ευρώπης που έχουν επωφεληθεί περισσότερο από την εκτροπή των ρωσικών τουριστικών ροών** (κυρίως υψηλών εισοδημάτων) είναι η **Ταϊλάνδη** και το **Ντουμπάι**, τάση η οποία εκτιμάται πως θα συνεχιστεί το 2023. Ενδεικτικό είναι το γεγονός πως το αεροδρόμιο του Πουκέτ κατέγραψε περίπου 250.000 αφίξεις από Ρωσία την περίοδο Νοεμβρίου 2022-Ιανουαρίου 2023, με τη Ρωσία να αποτελεί τη σημαντικότερη χώρα προέλευσης εισερχόμενου τουρισμού για την Ταϊλάνδη την εν λόγω περίοδο. Το Ντουμπάι, προς το οποίο υπάρχει πληθώρα απευθείας πτήσεων από Ρωσία, έχει μετατραπεί σε αγαπημένο προορισμό για τους Ρώσους επισκέπτες οι οποίοι δηλώνουν πως νιώθουν περισσότερο καλοδεχούμενοι σε αυτό παρά σε ευρωπαϊκούς προορισμούς. Παράλληλα, οι τιμές ενοικίασης ακινήτων στο Ντουμπάι κατέγραψαν κατά μέσο όρο αύξηση κατά 36% το 2022, η οποία οφείλεται τόσο στις γενικότερες πληθωριστικές πιέσεις όσο και στην εισροή Ρώσων που επιλέγουν να διαμείνουν μόνιμα στη χώρα. Επιπροσθέτως, οι Ρώσοι αποτέλεσαν τη σημαντικότερη ομάδα διεθνών επενδυτών στη χώρα για το 2022, χάρη στην εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων θεώρησης. Τέλος, όσον αφορά τις **ΗΠΑ** διαπιστώνεται πως **ο πόλεμος στην Ουκρανία επιβράδυνε το ρυθμό ανάκαμψης του αριθμού των αφίξεων**.

4. Ερωτήματα από το κοινό

Μετά το πέρας των παρουσιάσεων ακολούθησαν ερωτήματα από το κοινό. Τα κυριότερα συμπεράσματα που προέκυψαν από τη συζήτηση είναι τα ακόλουθα:

- Αναφορικά με τον εξερχόμενο τουρισμό από την εξαιρετικά σημαντική αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου, δεδομένων των πολυάριθμων ακυρώσεων και καθυστερήσεων πτήσεων λόγω απεργιών κατά τη διάρκεια του Πάσχα, **οι επιδόσεις του αναμένεται για το 2023 να είναι καλύτερες από τις αντίστοιχες του 2022. Αυτό οφείλεται στο γεγονός πως το πρόβλημα της έλλειψης προσωπικού στις αεροπορικές εταιρίες έχει αντιμετωπιστεί σε ικανοποιητικό βαθμό** λόγω της αύξησης των μισθών. Δυστυχώς, άλλες προκλήσεις, όπως ο **αυξημένος γραφειοκρατικός φόρτος** για την πραγματοποίηση ταξιδιών που συνεπάγεται η έξοδος της Μεγάλης Βρετανίας από την ΕΕ αλλά και οι **πληθωριστικές πιέσεις** (ειδικά στα τρόφιμα) δεν αναμένεται να επιλυθούν κατά τους θερινούς μήνες του 2023 και θα συνεχίσουν να επηρεάζουν αρνητικά τις εξερχόμενες τουριστικές ροές.
- Σχετικά με τα **επαγγελματικά ταξίδια**, τα οποία το 2022 ανέκαμψαν με πιο αργό ρυθμό σε σύγκριση με τα ταξίδια αναψυχής, η ανάκαμψη αυτή αναμένεται να συνεχιστεί.

- Όσον αφορά τις αλλαγές που καταγράφονται στην επιλογή προορισμών, διαπιστώνεται πως σε αρκετές περιπτώσεις οι **τουρίστες ενδιαφέρονται πλέον περισσότερο για τη σχέση ποιότητας-τιμής** σε σχέση με το παρελθόν.

Συμπεράσματα

Το 2023 αναμένεται σαφής βελτίωση βασικών τουριστικών μεγεθών στην Ευρώπη (διεθνείς αφίξεις, εισερχόμενες πτήσεις, διανυκτερεύσεις) παρά τις δύσκολες οικονομικές συνθήκες που επικράτησαν τους τελευταίους μήνες. Παρά τις αρχικές ανησυχίες για την επίδραση του πολέμου στην Ουκρανία στις αφίξεις Ρώσων σε ευρωπαϊκές αγορές, διαπιστώθηκε πως ακόμα και οι αγορές που εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τις ρωσικές ροές ανέκαμψαν αρκετά γρήγορα στρεφόμενες σε νέες αγορές. Τέλος, όσον αφορά στα μακροοικονομικά μεγέθη (πληθωρισμός, οικονομική δραστηριότητα), αναμένεται σχετική βελτίωσή τους αν και οι πληθωριστικές πιέσεις και η πρόσφατη κατάρρευση αμερικανικών τραπεζών προκαλούν αβεβαιότητα.